

Asia: VN/27266/2024

Lausuntopyyntö pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne yrityksen ja yhteisön perusmaksutiliä koskevista ehdotuksista

Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriölle pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä. Fingo pitää tätä arviointia erittäin tarpeellisenä toimenä ja kiittää työryhmää perusteellisesti taustoitetusta mietinnöstä ja hyvistä lakiehdotuksista. Fingo kommentoi niitä oman sektorinsa toimijoiden kokemusten ja toiveiden pohjalta.

Useilla Fingon jäsenjärjestöillä on ollut ongelmia asianmukaisten pankkipalvelujen saamisessa, ja on jopa tapauksia, joissa on jouduttu lopettamaan toiminta rekisteröityneenä yhdistyksenä puuttuvien pankkipalvelujen takia. Fingo toimitti elokuussa 2025 työryhmälle koonnin jäsenilleen tehdyn kyselyn tuloksista. Vastaajien kokemat ongelmat liittyivät ulkomaille lähetettyjen rahojen perille menemiseen, pankkipalvelujen kustannuksiin, pankkitilien sulkemiseen ilman selkeää syytä, pankkien käyttämiin valuuttakursseihin, pankkipalvelujen hitauteen, yhdistysten hyväksymiseen pankin asiakkaaksi, viestimiseen, ohjeistamiseen, yhdenvertaisuuteen ja järjestöjen erityistarpeiden tunnistamiseen.

Fingo kannattaa vahvasti ehdotusta, että oikeus perusmaksutiliin laajennetaan koskemaan myös yhdistyksiä ja säätiöitä. Se, että talletuspankit velvoitetaan tarjoamaan perusmaksutilejä yhdistyksille ja säätiöille, tukee kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä ja vahvistaa kaiken kaikkiaan kansalaisten yhteiskunnallista osallisuutta.

Fingon mielestä lakiehdotuksessa rajataan asianmukaisesti ne yhdistykset ja säätiöt, joilla tulee olla oikeus perusmaksutiliin eli rekisteröity yhdistys, jonka vuotuiset tulot ovat enintään kaksi miljoonaa euroa ja jossa vähintään yhdellä yhdistyksen nimenkirjoitusoikeutetuista on asuinpaikka Suomessa

sekä rekisteröity säätiö, jonka oma pääoma on enintään 1,3 miljoonaa euroa ja jossa vähintään yhdellä säätiön hallituksen jäsenistä on asuinpaikka tai kotipaikka Suomessa.

Mietinnössä on kattavasti käsitelty perusmaksutiliin liitettyä pankkipalvelujen osa-alueita, joissa kehitysjärjestöt ovat kokeneet ongelmia. On hienoa, että lakiehdotuksiin on kirjattu perusmaksutilien osalta esimerkiksi seuraavia vaateita talletuspankeille: kohdella kaikkia asiakkaita yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi; hyväksyä tai hylätä perusmaksutilihakemus ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kymmenessä pankkipäivässä; varata asiakkaalle tilaisuus tarvittaessa täydentää hakemustaan; opastaa asiakasta puuttuvista tiedoista ja niiden toimittamisesta; vastata peruspankkipalveluita koskeviin asiakasyhteydenottoihin ilman aiheutonta viivytystä ja asiakasyhteydenoton luonne huomioiden, mutta kuitenkin viimeistään viiden pankkipäivän kuluessa; dokumentoida hinnoittelunsa perusteet.

Pankkipalvelujen hinnoittelun kohtuullisuutta on laajalti tuotu mietinnössä esiin ja itse lakiehdotuksessa esitetään, että asiakkailta veloitettavien maksujen tulee olla kohtuullisia ja että maksujen kohtuullisuutta arvioitaessa tulee huomioida ainakin kansallinen tulotaso, maksutilipalveluista keskimäärin veloitettavat maksut, asiakkaan asema, talletuspankille aiheutuvat todelliset kustannukset ja peruspankkipalveluiden luonne välttämättömyyshyödykkeenä. Fingo esittää, että tässä yhteydessä tulisi mainita myös yleishyödyllisyys, koska myös se olisi aiheellista huomioida asiakkaan aseman määrittämisessä silloin, kun kyseessä on voittoa tavoittelematon ja yleishyödylliseksi toimijaksi määriteltävä asiakas.

Yhdistykset ja säätiöt tekevät edelleen usein varainhankintaa siten, että ne saavat tuen käteisenä, kuten lipaskeräyksillä tai pienimuotoisella myynnillä. Fingo toivoo siten, että lakiehdotuksessa voitaisiin jollakin tavalla huomioida myös käteisen käyttöön liittyvien palvelujen hinnoittelun kohtuullisuus, vaikka mietinnössä on päädytty pidättäytymään erillisestä kansallisesta sääntelystä siksi, että komissio on antanut 28.6.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen asemasta laillisena maksuvälineenä. Mietinnön mukaan Suomen tulee tässä vaiheessa vain pyrkiä vaikuttamaan näihin neuvotteluihin siten, että niissä saavutettaisiin Suomen kannalta mahdollisimman hyvä lopputulos.

Fingo kannattaa esityksen tavoitetta ehkäistä de-risking-ilmiötä. Pankkien riskienhallintakäytäntöjen ei ole toivottavaa vaikeuttaa tai jopa estää yhdistysten ydintoimintaa, kuten joidenkin kehitysjärjestöjen osalta on jo käynyt. Mietinnössäkin viitatussa, sisäministeriön vuonna 2024 julkaisemassa riskiarviossa suomalaisen NPO-sektorin (voittoa tavoittelemattomat organisaatiot) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta esitetään, että yhdistys- tai säätiöasiakkaat eivät lähtökohtaisesti muodosta pankeille asiakkaina merkittävää riskiä ja että riskiksi voi muodostua se, jos NPO-toimijoille ei tarjota riittäviä ja oikeasuhtaisia peruspankkipalveluja ja ne sen takia joutuvat turvautumaan käteisen käyttöön. Fingo painottaa kaiken kaikkiaan sen merkitystä, että pankeilla tulisi olla riittävä ymmärrys ja tuntemus myös kehitysyhteistyötä tekevien kansalaisjärjestöjen toimintatavoista.

2. Huomionne asiakaspalvelua koskevista ehdotuksista

Esitimmeikin jo edellä, että mietinnössä on kattavasti käsitelty perusmaksutiliin liitettyä niitä pankkipalvelujen osa-alueita, joissa kehitysjärjestöt ovat kokeneet ongelmia ja jotka osin liittyvät asiakaspalveluun. Mietinnössä on mukana monia tarpeellisia parannusesityksiä pankkien vuorovaikutukseen asiakkaiden kanssa ja yleisesti viestintään liittyen. On hienoa, että esitys asettaa luottolaitoksille yleisen vastuullisuus- ja avoimuusvelvoitteen, joka ohjaa niitä huomioimaan asiakkaan edun sekä kaiken kaikkiaan kohti selkeää ja läpinäkyvää vuorovaikutusta asiakkaiden kanssa. Tärkeää on myös esitys siitä, että pankkien velvollisuutena on tiedottaa yleisöä riittävästi perusmaksutilin hakemiseen tarvittavista tiedoista ja että asiakkaalle tarjotaan tilaisuus täydentää hakemustaan tarvittaessa. Hyvää on myös velvoite siitä, että pankeilla tulee olla monia eri kanavia yhteydenottoja varten.

Edellä esitetyt painotukset asiakaspalvelussa tarkoittaisivat merkittävää parannusta kehitysjärjestöjen osalta. Kun niillä on esimerkiksi ollut ongelmia saada rahalahetykset perille vastaanottajalle, ratkaisun löytymistä on pitkittänyt usein se, etteivät suomalaiset pankit ole ilmoittaneet järjestöille maksatuksen pysähtymisestä ja/tai kerro selkeästi, mitä lisätietoja tarvitaan. Yhden järjestön pankkitili puolestaan suljettiin ilman perusteluja, eikä järjestö saanut yli puoleen vuoteen nostettua tilillä olleita rahoja eikä edes arviota siitä, milloin nostaminen on mahdollista.

3. Huomionne muista esityksen yhteydessä arvioiduista aiheista (esim. yhdenvertaisuus, raportointi, jatkoselvittettävät aihekokonaisuudet)

Pankkipalvelulainsäädännön toimeenpanoa ja vaikutuksia on tärkeää seurata sekä tehdä lainsäädännön kehittämistä yhdessä asiakkaiden kanssa siten, että erilaiset asiakasryhmät ovat edustettuina.

On kaiken kaikkiaan tärkeää yhä vahvemmin korostaa pankkien velvollisuutta varmistaa peruspankkipalveluiden saatavuus kaikille asiakkaille kohtuulliseen hintaan sekä ohjata niitä huomioimaan mahdollisimman tasa-arvoisesti eri asiakasryhmien tilanteet, kun määritellään hinnoittelun kohtuullisuutta. Tässä määrittelyssä tulee erityisesti huomioida se, ettei hinnoittelussa suosita pääasiassa digitaalisia palveluja käyttäviä asiakkaita.

4. Halutessanne voitte jättää tähän muita huomioita

-

Hakkarainen Outi
Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry

